

Forum Artis kuultavana Kulttuuri, liikunta ja nuoret jaostossa 10.5.2023

Millä keinoin voidaan vahvistaa kulttuuri- ja taidealojen kasvumahdollisuuksia ja edellytyksiä luoda aineellista ja henkistä hyvinvointia suomalaisille?

Forum Artis kiittää kutsusta tulla kuultavaksi.

Aluksi Forum Artisin hallitusohjelmataavoitteet:

1. Nostetaan kulttuurin osuus valtion budjetista ensin yhteen, sitten kahteen prosenttiin valtion budjetista.
2. Kehitetään taiteilijoiden sosiaali-, työttömyys- ja eläketurvaa ja verotuskohtelua, jotta taiteilijat tulevat kohdelluksi yhtä hyvin kuin muutkin palkansaajat, yrittäjät, freelancerit ja itsensätyöllistäjät.
3. Parannetaan taiteilijoiden apurahajärjestelmää.
4. Parannetaan tekijänoikeus- ja sopimusjärjestelmää niin, että taiteilijat saavat aina kohtuullisen korvauksen teostensa levityksestä ja voivat itse aidosti vaikuttaa tekijänoikeuksiensa toteutumiseen ja valvontaan sekä korvausten suuruuteen, mieluiten kollektiivisen sopimisen kautta.
5. Parannetaan taiteen ja luovien alojen liiketoimintaympäristöä.
6. Vahvistetaan luovien alojen vientipotentiaalia ja varmistetaan kansallisen kulttuurituotannon asema tarkentamalla Yleisradion tehtäviä koskevaa lakia.

Kohdat selitetään yksityiskohtaisesti liitteenä olevassa "Forum Artisin Hallitusohjelmataavoitteet vaalikaudelle 2023-2027" -dokumentissa.

Lisäksi Forum Artis haluaa kommentoida joitakin julkisuudessa tai muissa yhteyksissä esiinnousseita asioita:

Kaikista toimenpiteistä täytyy tehdä huolellinen vaikuttavuusarviointi. Koronasta yhä toipuvalta kulttuurialalta ei voi leikata eikä indeksien jäädyttäminen ole mahdollista. Valtion budjetin näkökulmasta pienet leikkaukset tai rahojen siirrot ovat vähillä resursseilla toimivalla kulttuurialalla suuria ja niiden vaikutus saattaa moninkertaistua, koska kulttuuriala työllistää taiteilijoiden lisäksi suuren määrän muiden alojen ammattilaisia. Lisäksi harkitsemattomat toimenpiteet voivat vaarantaa kulttuurin moninaisuuden, sillä uutta ja kokeilevaa taidetta luodaan yleensä aluksi todella pienellä rahoituksella, jolloin kaikki leikkaukset ovat kohtalokkaita. Ylipäänsä Forum Artis toivoo painokkaasti, että taiteilijoita kuullaan aina huolellisesti, kun heitä koskevista asioista päätetään. Taidealan ekosysteemi on hyvin monitahoinen ja ulkopuolelta voi olla mahdotonta päätellä millaisia vaikutuksia eri toimenpiteillä on.

Taiteilijoiden sosiaaliturva on saatettava yhdenvertaiseksi muun työväestön kanssa. Työn erityispiirteiden huomioiminen on varmistettava ja taiteilijoiden asioiden hoito keskitettävä alaa tunteville ja ymmärtäville asiantuntijoille, "yhdelle luukulle" KELAssa, TE-keskuksissa ja verottajalla. Nykyään kohtelu on riippuvainen virkailijan asiantuntemuksesta ja päätökset vaihtelevat samankaltaisissa tilanteissa.

Taiteilijoiden toimeentuloa palkkatyön kautta on vahvistettava. Hallituskaudella olisi tärkeää kokeilla sekä allianssimallia että taiteilijapalkkaa, joista on jo olemassa selvitys ja suunnitelmia.

On myös tarpeellista osoittaa varoja kohdennetusti pandemian aikana valmistuneille nuorille esittäville taiteilijoille, joiden uran alku viivästyi ja estyi kokoontumisrajoitusten takia.

On hyvin tärkeää, ettei olemassa olevia resursseja kohdenneta uudestaan esimerkiksi vos-laitosten ja vapaan kentän välillä. Organisaatiot eivät pysty toimimaan ilman vapaan kentän taiteilijoita ja toisaalta freelancerit työllistyvät hyvin usein vos-organisaatioissa.

Tekijänoikeusasiat tulee säilyttää niitä taitavasti pitkään hoitaneessa opetus- ja kulttuuriministeriössä. Ministeriössä on myös syvälinen tieto siitä, mitä luova työ edellyttää tekijöiltään ja että tekijöiden pitää voida elää työllään, jotta luova työ on jatkossakin mahdollista.

Yleen kohdistuvia leikkauksia ei pidä toteuttaa. Ylen rooli on ratkaiseva oman kulttuurimme säilymiselle. Isona toimijana YLE työllistää laajasti kotimaisia tekijöitä ja vahvistaa siten luovan alan kasvua sekä varmistaa kotimaisten sisältöjen ja näkökulmien olemassaolon.

Forum Artis haluaa kannustaa eri ministeriöitä yhä laajempaan yhteistyöhön monissa taidealaa sivuavissa asioissa. Koronapandemian aikana huomattiin kulttuurin merkitys ja alan laajasti työllistävä vaikutus, mutta sen asema ei ollut tasavertainen muun elinkeinoelämän kanssa. Onkin ehdottoman tärkeää, että tartuntatautilain uudistus etenee ja kulttuurialaa kohdellaan jatkossa oikeudenmukaisesti.

Lopuksi haluamme todeta, että kulttuuriin käytettävät varat tulee nähdä sijoituksena, ei kuluna. Suomessa on paljon korkeatasoisia luovien alojen osaajia, joita voisi hyödyntää paremmin, jos luovien alojen yrittäjyyttä ja vientiä tuettaisiin vahvemmin ja samoilla periaatteilla kuin muutakin yritystoimintaa.

Forum Artis
Hanna Kosonen, pääsihteeri